

Sygn. akt VIA Ca 1099/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Ewa Stefańska (spr.)

Sędziowie: SA Małgorzata Manowska

SO (del.) Mariusz Łodko

Protokolant: sekr. sądowy Beata Pelikańska

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2015 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. M.

przeciwko Województwu (...)

o zapłatę

oraz z powództwa wzajemnego Województwa (...)

przeciwko K. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda (pозwanego wzajemnego)

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 14 lutego 2014 r.

sygn. akt IV C 177/08

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 1099/14

UZASADNIENIE

Powód K. M. wnosił o zasądzenie od Województwa (...) na jego rzecz kwoty 299.202,93 zł wraz z odsetkami. Jako podstawę faktyczną roszczenia wskazał okoliczność, iż strony łączyła umowa o roboty budowlane związane z remontem budynku mieszkalnego w B. (Belgia), którą powód wykonywał prawidłowo, zaś pozwany od niej bezprawnie odstąpił. Z tego tytułu powód domagał się zasądzenia na jego rzecz następujących kwot: 122.844 zł - tytułem wynagrodzenia za roboty wykonane w budynku, 105.966,47 zł - tytułem wynagrodzenia za roboty wykonane na dziedzińcu, 26.462 zł - tytułem zwrotu wpłaconego pozwanemu zabezpieczenia należytego wykonania robót, 40.174,60 zł - tytułem straty poniesionej na skutek zniszczenia materiałów budowlanych w związku z przerwaniem

robót, 3.755,86 zł - tytułem straty poniesionej na skutek utraty wartości materiałów budowlanych zakupionych w Polsce (k. 20 akt).

Pozwane Województwo (...) wносиło o oddalenie powództwa, podnosząc, że odstąpienie od umowy było prawidłowe, albowiem powód znacznie opóźnił się z realizacją robót budowlanych, a ponadto w wyznaczonym terminie nie usunął wad wykonanych prac i nie dysponował na budowie pracownikami władającymi biegle językiem francuskim i niderlandzkim, do czego zobowiązał się w umowie.

Województwo (...) wniosło pozew wzajemny, w którym domagało się zasądzenia od K. M. na jego rzecz kwoty 52.294,21 zł wraz z odsetkami. Jako podstawę faktyczną roszczenia wskazało okoliczność, iż zgodnie z umową pozwany wzajemny zobowiązany był do zapłaty na rzecz zamawiającego kary umownej, w sytuacji, gdy do odstąpienia od umowy doszło z przyczyn zależnych od wykonawcy.

K. M. wносиł o oddalenie powództwa wzajemnego, podnosząc, że odstąpienie od umowy przez zamawiającego było bezprawne, a w konsekwencji żądanie od wykonawcy zapłaty kary umownej jest bezpodstawne.

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił powództwo główne częściowo, zasądając od Województwa (...) na rzecz K. M. kwotę 42.253 zł wraz z odsetkami, zaś w pozostałej części powództwo główne oddalił. Ponadto Sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo wzajemne w całości, zasądając od K. M. na rzecz Województwa (...) rzecz kwotę 52.294,21 zł wraz z odsetkami.

Wyrok Sądu Okręgowego został wydany w oparciu o poniższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

W dniu 10 kwietnia 2007 r. w trybie przetargu ograniczonego K. M. i Województwo (...) zawarli umowę o roboty budowlane, na podstawie której powód (pozwany wzajemny) jako wykonawca zobowiązał się do wykonania robót adaptacyjno-remontowych w budynku położonym przy (...) w B. (Belgia). Zgodnie z umową przekazanie terenu budowy wykonawcy miało nastąpić protokolarnie w ciągu 7 dni roboczych od dnia zawarcia umowy, zaś roboty miały być wykonane w terminie 85 dni od dnia podpisania umowy. Cenę za wykonanie przedmiotu umowy strony określiły na kwotę 529.246,21 zł brutto.

W § 10 ust. 1 pkt. 4 umowy strony zastrzegły, że wykonawca zapłaci zamawiającemu karę umowną w wysokości 10% ceny umownej brutto, w przypadku odstąpienia od umowy z przyczyn zależnych od wykonawcy. Zgodnie z treścią § 11 ust. 1 pkt 2 lit. a i b umowy, zamawiający mógł odstąpić od umowy bez żadnych roszczeń ze strony wykonawcy, gdy: (a) wykonawca nie rozpoczął lub nie kontynuował wykonania przedmiotu umowy przez okres dłuższy niż 15 dni, pomimo pisemnego wezwania zamawiającego, albo opóźnił się z wykonaniem umowy tak dalece, że nie było prawdopodobne żeby zdołał ją ukończyć w umówionym terminie, (b) jeżeli wykonawca wykonywał przedmiot umowy w sposób wadliwy lub sprzeczny z umową, pomimo pisemnego wezwania go do zmiany sposobu wykonywania i wyznaczenia mu w tym celu odpowiedniego terminu.

Składając ofertę na wykonanie przedmiotowych robót K. M. zapewnił, że zapoznał się z warunkami umowy i specyfikacją istotnych warunków zamówienia, a także dokonał analizy dostarczonej przez zamawiającego dokumentacji, opisu prac i kosztorysu inwestorskiego. Pomimo to w dniu 12 kwietnia 2007 r., a więc w dwa dni po podpisaniu umowy, powód (pozwany wzajemny) skierował do zamawiającego pismo zawierające zastrzeżenia do treści umowy. W umowie tej powód (pozwany wzajemny) zobowiązał się do wykonania we własnym zakresie projektów centralnego ogrzewania oraz instalacji: elektrycznej, komputerowej, telefonicznej, internetowej, alarmowej i wideofonu. Ponieważ przedmiotowe prace miały być wykonywane w Belgii, według zasad belgijskiego prawa budowlanego i na podstawie dokumentacji w języku francuskim, powód (pozwany wzajemny) złożył oświadczenie, że dysponuje dwoma osobami znającymi język francuski i niderlandzki. Powód (pozwany wzajemny) nie spełnił powyższego warunku.

W dniu 17 kwietnia 2007 r. pozwany (powód wzajemny) przekazał wykonawcy teren budowy, co zostało potwierdzone protokołem. Tego samego dnia strony podpisały protokół konieczności wykonania robót dodatkowych, obejmujących

adaptację ogrodu. Prace te należało wykonać przed realizacją robót określonych w umowie i strony ustaliły, że realizacja umowy rozpocznie się od dnia 2 maja 2007 r. W dniach 16-18 maja 2007 r. pracownicy zamawiającego dokonali wizytacji terenu budowy. Ze sporządzonego protokołu wynika, że pomimo przesunięcia terminu zakończenia robót na dzień 12 sierpnia 2007 r., prace remontowe nie są zaawansowane w stopniu gwarantującym terminowe ich ukończenie. Następnie w dniach 24 i 31 maja 2007 r. sporządzono notatki, w których stwierdzono liczne nieprawidłowości w wykonywaniu prac przez powoda (pозwanego wzajemnego).

W związku powyższym w dniu 1 czerwca 2007 r. zamawiający wystosował do wykonawcy pismo, w którym wyraził swoje zaniepokojenie tempem i sposobem prowadzenia prac oraz wezwał powoda (pозwanego wzajemnego) do przedstawienia zakresu robót wykonanych do dnia 31 maja 2007 r. i określenia ich wartości. W piśmie z dnia 5 czerwca 2007 r. powód (pозwany wzajemny) podjął polemikę ze stanowiskiem pозwanego (powoda wzajemnego) co do zakresu robót i konieczności użycia określonych przez architekta materiałów budowlanych. Pismem z dnia 6 czerwca 2007 r. zamawiający wezwał wykonawcę do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości na budowie, wyznaczając mu termin do dnia 15 czerwca 2007 r., z zagrożeniem odstąpieniem od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy. W dniach 12-14 czerwca 2007 r. pracownicy zamawiającego dokonali kolejnej wizytacji terenu budowy. Ze sporządzonej notatki wynika, że wykonawca nie zastosował się do zaleceń inwestora i nadzorującego budowę architekta, a ponadto dalsze prace nie będą wykonane w terminie i w sposób satysfakcjonujący inwestora.

W dniu 18 czerwca 2007 r. w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego odbyło się spotkanie K. M. z przedstawicielami zamawiającego. Podczas spotkania pracownicy pозwanego (powoda wzajemnego) przedstawili zastrzeżenia do pracy wykonawcy i poinformowali go o podjęciu decyzji o odstąpieniu od umowy. Pозwany (powód wzajemny) zaproponował wykonawcy wspólne wypracowanie zasad rozliczenia za wykonane prace. Jednakże powód (pозwany wzajemny) nie wyraził zainteresowania dokonaniem jakichkolwiek uzgodnień. W piśmie z dnia 18 czerwca 2007 r. powód (pозwany wzajemny) zaproponował zamawiającemu alternatywę: bądź kontynuację przez niego rozpoczętych prac, bądź rozwiązanie umowy, lecz pod warunkiem zapłaty na jego rzecz kwot: 238.160,79 zł - tytułem robót wykonanych w budynku, 89.930,48 - tytułem robót wykonanych na dziedzińcu i 26.462 zł - tytułem zwrotu wpłaconego zabezpieczenia.

W piśmie z dnia 18 czerwca 2007 r. pозwany (powód wzajemny) złożył powodowi (pозwanemu wzajemnemu) oświadczenie o odstąpieniu od umowy. Jako przyczyny wskazał: wykonywanie prac remontowych w sposób nieprawidłowy i opieszale, nie zatrudnianie pracowników z biegłą znajomością języka francuskiego i niderlandzkiego, a także nie usunięcie wad, pomimo pisemnego wezwania. Pismem z dnia 25 czerwca 2007 r. powód (pозwany wzajemny) został wezwany przez pозwanego (powoda wzajemnego) do stawienia się w dniu 5 lipca 2007 r. na terenie budowy celem uporządkowania placu budowy i zabrania rzeczy. W piśmie z dnia 27 czerwca 2007 r. K. M. wezwał Województwo (...) zapłaty na jego rzecz kwoty 412.126,55 zł. Zgodnie z opinią biegłego sądowego K. M. wykonał prace o wartości około 10.120 euro.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że podstawą ustalenia stanu faktycznego były dowody z dokumentów, zeznań świadków i opinii biegłego. Zdaniem Sądu pierwszej instancji dowody z zeznań świadków niewiele wniosły do sprawy. Pracownicy powoda (pозwanego wzajemnego) zeznali, że prace były wykonywane prawidłowo i występowały problemy z dokumentacją. Świadkowie ci nie mieli jednak rozeznania w całokształcie spraw związanych z remontem. Natomiast pracownicy pозwanego (powoda wzajemnego) potwierdzili fakt wykonywania remontu w sposób nieprawidłowy. Chociaż osoby te są związane z pозwanym (powodem wzajemnym) i z tego powodu ich wiarygodność jest mniejsza, Sąd Okręgowy dał wiarę świadkom zawnioskowanym przez pозwanego (powoda wzajemnego) - a nie świadkom zawnioskowanym przez powoda (pозwanego wzajemnego) - albowiem ich zeznania były poparte dowodami z dokumentów w postaci notatek i pism pозwanego (powoda wzajemnego). Sąd pierwszej instancji wskazał, że wprawdzie są to dowody z dokumentów prywatnych i w związku z tym stanowią jedynie dowód tego, że osoba, która podpisała te dokumenty, złożyła oświadczenie w nich zawarte (art. 245 k.p.c.), to jednak powód (pозwany wzajemny) nie przedstawił żadnych dowodów z dokumentów, na podstawie których można by odmówić wiarygodności dowodom przedstawionym przez pозwanego (powoda wzajemnego). Według Sądu Okręgowego przedstawione przez powoda

(pozwanego wzajemnego) dowody z pism, faktur i kosztorysów nie potwierdzają faktu prawidłowego i terminowego wykonywania prac, gdyż przedstawiają jedynie stanowisko powoda (pozwanego wzajemnego).

Sąd pierwszej instancji wskazał, iż na podstawie dowodu z opinii biegłego sądowego ustalił, że wartość prac wykonanych przez K. M. wynosi około 10.120 euro. Sąd Okręgowy stwierdził, że wprawdzie powód (pozwany wzajemny) w piśmie z dnia 12 października 2013 r. polemizował z opinią biegłego, jednakże nie zgłosił wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego. Sama analiza zarzutów powoda (pozwanego wzajemnego) nie pozwalała na uznanie opinii biegłego sądowego za niewiarygodną i nierzetelną, zwłaszcza, że Sąd Okręgowy, choć jest najwyższym biegłym, nie posiada wiedzy fachowej na temat budownictwa.

Uzasadnienie prawne Sądu pierwszej instancji obejmuje poniższe stwierdzenia:

„Zgodnie z art. 635 k.c. w zw. z art. 656 k.c. jeżeli przyjmujący zamówienie opóźnia się z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, że nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w czasie umówionym, zamawiający może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła.

Zgodnie z art. 636 k.c. w zw. z art. 656 k.c. jeżeli przyjmujący zamówienie wykonywa dzieło w sposób wadliwy albo sprzeczny z umową, zamawiający może wezwać go do zmiany sposobu wykonania i wyznaczyć mu w tym celu odpowiedni termin. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu zamawiający może od umowy odstąpić albo powierzyć poprawienie lub dalsze wykonanie dzieła innej osobie na koszt i niebezpieczeństwo przyjmującego zamówienie.

Zgodnie z treścią § 11 ust 1 pkt. 2 lit a i b umowy, pozwany miał prawo odstąpić od umowy bez żadnych roszczeń ze strony wykonawcy: a) gdy wykonawca nie rozpoczyna lub nie kontynuuje wykonania przedmiotu umowy przez okres dłuższy niż 15 dni, pomimo pisemnego wezwania zamawiającego, albo opóźnia się z wykonaniem umowy tak dalece, że nie jest prawdopodobne żeby zdołał ją ukończyć w umówionym terminie, b) jeżeli wykonawca wykonuje przedmiot umowy w sposób wadliwy lub sprzeczny z umową, pomimo pisemnego wezwania go do zmiany sposobu wykonywania i wyznaczenia mu w tym celu odpowiedniego terminu.

Z ustalanego przez Sąd materiału dowodowego wynika, że powód wykonywał remont w sposób wadliwy i opóźniał się z wykonaniem tego remontu tak dalece, że nie było prawdopodobne, żeby zdołał go ukończyć w czasie umówionym. Pozwany wystosował do powoda pismo którym wyraził swoje zaniepokojenie tempem i sposobem prowadzenia prac i wezwał powoda do przedstawienia zakresu wykonanych robót.

Z tych powodów Sąd uznał, że zgodnie z przepisami k.c. oraz zgodnie z treścią umowy pozwany miał prawo odstąpić od łączącej strony umowy.

Zgodnie z treścią § 10 ust. 1 pkt. 4 umowy wykonawca miał zapłacić zamawiającemu karę umowną w wysokości 10% ceny umownej brutto, w przypadku odstąpienia z przyczyn zależnych od wykonawcy.

Pozwany odstąpił od umowy z przyczyn leżących po stronie powoda. Z tych względów Sąd uznał powództwo wzajemne za w pełni zasadne.

Powód podczas remontu wykonał prace, których wartość biegły oszacował na poziomie 10.120 euro. Pozwany zlecił wykonanie remontu innej firmie, nie wykazał jednak, że nie jest wzbogacony z tytułu wykonania części prac remontowych przez powoda.

Z tych powodów Sąd, działając w oparciu o treść 405 k.c., uznał, że pozwany powinien zapłacić na rzecz powoda kwotę stanowiącą równowartość w złotych polskich, liczonych po kursie NBP z dnia orzekania, kwoty 10.120 euro, to jest kwotę 42 253,00 zł.”

Od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie apelację wniósł powód (pozwany wzajemny).

Apelacją z dnia 21 marca 2014 r. K. M. zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo główne i uwzględniającej powództwo wzajemne, wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa głównego w całości i oddalenie powództwa wzajemnego w całości. Wyrokowi Sądu Okręgowego powód (pozwany wzajemny) zarzucił: naruszenie przepisów prawa procesowego polegające na niewyjaśnieniu wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, przyjęciu istotnych ustaleń sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a także oddaleniu wniosku powoda (pozwanego wzajemnego) o powołanie biegłego z listy Sądu Okręgowego w Warszawie.

Ponadto K. M. w apelacji zgłosił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z listy Sądu Apelacyjnego w Warszawie, na okoliczność wartości robót budowlanych wykonanych przez niego w budynku i ogrodzie, a także wysokości odszkodowania za poniesione przez niego straty z tytułu bezpodstawnego wypowiedzenia umowy.

Pozwany (powód wzajemny) Województwo (...) wnosił o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powoda (pozwanego wzajemnego) zasługuje na uwzględnienie, o ile zmierza do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Wskazać należy, że K. M. występował przed Sądami obu instancji bez profesjonalnego pełnomocnika i samodzielnie sporządził oraz wniósł apelację. Z treści tej apelacji wynika, że powód (pozwany wzajemny) zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów prawa procesowego regulujących zasady korzystania przez sąd z dowodu z opinii biegłego sądowego, albowiem biegły sądowy wyznaczony przez sąd belgijski zwrócił się o informacje na temat zakresu i jakości wykonanych prac wyłącznie do przebywających w B. przedstawicieli pozwanego (powoda wzajemnego), pomijając całkowicie dowody złożone do akt sprawy przez powoda (pozwanego wzajemnego) i nie kontaktując się z nim. Mając na uwadze powyższą wadliwość postępowania, K. M. uważał, że Sąd Okręgowy powinien zlecić sporządzenie opinii polskiemu biegłemu, a nie biegłemu belgijskiemu. Powód (pozwany wzajemny) zarzucił również, że biegły w opinii nie oszacował wysokości odszkodowania należnego mu jako wykonawcy z tytułu strat poniesionych w związku z pozostawionymi materiałami budowlanymi.

Ponadto powód (pozwany wzajemny) zarzucił, że Sąd pierwszej instancji nie wypowiedział się co do zgłoszonego przez niego w pozwie roszczenia o zwrot kwoty wpłaconej tytułem zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Zdaniem powoda (pozwanego wzajemnego) Sąd pierwszej instancji całkowicie pominął także fakt, iż pismo zawierające oświadczenie zamawiającego o odstąpieniu od umowy zostało podpisane przez Dyrektora Urzędu Marszałkowskiego, który nie był samodzielnie umocowany do dokonania takiej czynności. K. M. wskazał też, iż Sąd Okręgowy wadliwie ocenił dowody, uznając za niewiarygodne jedynie te, które zostały zawnioskowane przez niego. W apelacji zawarto obszerną analizę poszczególnych dowodów, w tym treści dokumentów i zeznań poszczególnych świadków.

Powyższe zarzuty należy uznać za w większości trafne.

W szczególności ma rację skarżący wskazując na wadliwość postępowania Sąd pierwszej instancji, który dopuścił do sporządzenia przez - wyznaczonego przez sąd belgijski - biegłego sądowego opinii z naruszeniem przepisów polskiej procedury cywilnej. Zgodnie z treścią art. 278 § 1 k.p.c. w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Przeprowadzenie tego środka dowodowego powinno więc poprzedzać wysłuchanie wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru, sąd nie jest natomiast związany nawet zgodnym stanowiskiem stron w tej kwestii. Biegły może być powołany przez sąd z listy biegłych sądowych lub spośród innych bezstronnych osób posiadających odpowiednie kwalifikacje - biegłych w konkretnej sprawie (ad causam, ad hoc) - (wyrok SN z 25 lutego 1974 r., III KR 371/73, OSNKW 1974, nr 6, poz. 117). Zgodnie z treścią art. 278 § 2 k.p.c. sąd orzekający może pozostawić prawo wyboru biegłego sędziemu wyznaczonemu lub sądowi wezwanemu. Wybór osoby biegłego mógł być zatem pozostawiony sądowi belgijskiemu, do którego o udzielenie pomocy sądowej zwrócił się Sąd Okręgowy.

Jednakże wskazać należy, że zadaniem biegłego nie jest ustalenie stanu faktycznego sprawy, lecz naświetlenie i umożliwienie wyjaśnienia przez sąd okoliczności z punktu widzenia posiadanych przez biegłego wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego i udostępnionego mu materiału sprawy (wyroki SN z 11 lipca 1969 r., I CR 140/69, OSNC 1970, nr 5, poz. 85 i z 19 grudnia 2006 r., V CSK 360/06, Lex nr 238973). Dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z reguły powinno nastąpić w chwili, gdy już został zgromadzony materiał faktyczny umożliwiający biegłemu wydanie opinii. Gruntowne bowiem przemyślenie przez sędziego sprawy i rozważenie zebranego w niej materiału jest warunkiem jasnego skonkretyzowania nasuwających się wątpliwości i precyzyjnego sformułowania pytań skierowanych do biegłego (postanowienie SN z 13 września 1979 r., IV CR 281/79, OSNC 1980, nr 1-2, poz. 36).

Tymczasem w przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy zaniechał prawidłowego przygotowania sprawy pod względem dowodowym przed skierowaniem jej do biegłego, zaś biegły samodzielnie podjął czynności zmierzające do zebrania dodatkowych dowodów, zwracając się w tym celu tylko do jednej ze stron postępowania, tej, która miała przedstawiciela w Belgii. W ten sposób doszło do naruszenia zasady równego traktowania przez sąd stron procesu.

Prawa powoda (pозwanego wzajemnego) zostały również naruszone w ten sposób, że Sąd Okręgowy uniemożliwił mu weryfikację twierdzeń biegłego zawartych w kwestionowanej opinii. Zgodnie z treścią art. 285 § 1 k.p.c. opinia biegłego powinna zawierać uzasadnienie. Natomiast z art. 286 k.p.c. wynika, że sąd może zażądać ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych. Sąd pierwszej instancji, pomimo że powód (pозwany wzajemny) zgłosił uzasadnione zastrzeżenia do opinii, nie umożliwił mu zadania biegłemu sądowemu pytań, chociażby za pośrednictwem sądu belgijskiego. Ponadto, pomimo, iż w piśmie procesowym z dnia 15 października 2013 r. powód (pозwany wzajemny) zakwestionował rzetelność powyższej opinii i domagał się sporządzenia kolejnej opinii przez polskiego biegłego sądowego (k. 1046 akt), Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nieprawdziwie stwierdził, że wniosek taki nie został złożony.

Jednakże przede wszystkim wskazać należy, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Z treści art. 328 § 2 k.p.c. wynika, że uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera większości z tych elementów, a w szczególności wskazania przyczyn, dla których dowody zawnioskowane przez pозwanego (pозwoda wzajemnego) Sąd uznał za wiarygodne, zaś dowodom zgłoszonym przez powoda (pозwanego wzajemnego) odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku.

Zgodnie z treścią art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Przepis ten nakazuje Sądowi dokonanie tej oceny z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności (wyroki SN z 17 listopada 1966 r., II CR 423/66, OSNPG 1967, nr 5-6, poz. 21; z 24 marca 1999 r., I PKN 632/98, OSNAPiUS 2000, nr 10, poz. 382; postanowienia SN z 11 lipca 2002 r., IV CKN 1218/00, Lex nr 80266 i z 18 lipca 2002 r., IV CKN 1256/00, Lex nr 80267). W przeciwnym razie ocena dowodów nie jest oceną swobodną, lecz dowolną.

Taka właśnie sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika bowiem, że Sąd pierwszej instancji zaniechał dokonania oceny dowodów polegającej na wszechstronnym rozważeniu zebranego materiału dowodowego, poprzestając na arbitralnym wskazaniu, że wszystkie dowody przedstawione przez powoda (pозwanego wzajemnego) są niewiarygodne, zaś wszystkie dowody przedstawione przez pозwanego (pозwoda wzajemnego) zasługują na danie im wiary. Sąd Okręgowy nie pochylił się nad każdym z dowodów z osobna i nie przeanalizował ich wzajemnych relacji treściowych, ograniczając się do ich oceny „en bloc”, co było niedopuszczalne. W rzeczywistości więc w przedmiotowej sprawie można mówić o niedokonaniu przez Sąd pierwszej instancji oceny dowodów, co ma te konsekwencje, iż ustalony stan faktyczny charakteryzuje się dowolnością.

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera nie tylko ustaleń faktycznych opartych na dokonanej przez sąd ocenie dowodów, lecz także uzasadnienia prawnego rozstrzygnięcia. Fragment uzasadnienia, w którym Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 635 i 636 k.c. w zw. z art. 656 k.c. oraz § 10 ust. 1 pkt. 4 i § 11 ust. 1 pkt 2 lit. a i b umowy o roboty budowlane, nie spełnia tego wymogu. Natomiast w dalszej części wywodów Sąd pierwszej instancji ograniczył się do stwierdzenia, że: „Z ustalanego przez Sąd materiału dowodowego wynika, że powód wykonywał remont w sposób wadliwy i opóźniał się z wykonaniem tego remontu tak dalece, że nie było prawdopodobne, żeby zdołał go ukończyć w czasie umówionym. Pozwany wystosował do powoda pismo którym wyraził swoje zaniepokojenie tempem i sposobem prowadzenia prac i wezwał powoda do przedstawienia zakresu wykonanych robót. Z tych powodów Sąd uznał, że zgodnie z przepisami k.c. oraz zgodnie z treścią umowy pozwany miał prawo odstąpić od łączącej strony umowy.” oraz „Pozwany odstąpił od umowy z przyczyn leżących po stronie powoda. Z tych względów Sąd uznał powództwo wzajemne za w pełni zasadne.”

W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe stwierdzenia są dalece niewystarczające i świadczą o nierozpoznaniu istoty sprawy przez Sąd Okręgowy. Sąd pierwszej instancji ograniczył się bowiem do ustalenia, że w łączącej strony umowie istniał zapis będący podstawą do odstąpienia od umowy przez zamawiającego w określonych okolicznościach. Sąd Okręgowy jednakże nie ustalił, w oparciu o analizę całokształtu materiału dowodowego, czy okoliczności te rzeczywiście miały miejsce. Wymogu tego nie spełnia gołosłowne stwierdzenie Sądu pierwszej instancji, że powód (pozwany wzajemny) wykonywał remont w sposób wadliwy, bez wskazania, jakie konkretnie wady wystąpiły na budowie i czy w wyznaczonym terminie nie zostały one usunięte. Sąd Okręgowy nie określił również, ile dni wynosiło opóźnienie i czy rzeczywiście uniemożliwiało ono zakończenie prac w terminie, w szczególności, że nie zostało ustalone, jakie jeszcze prace pozostały powodowi (pożwanemu wzajemnemu) do ukończenia. Właściwym dowodem pozwalającym na ustalenie wszystkich tych okoliczności powinna być opinia biegłego sądowego.

W konsekwencji, wobec braku powyższych ustaleń faktycznych, niemożliwe było dokonanie oceny prawnej, czy pozwany (powód wzajemny) mógł skutecznie złożyć oświadczenie o odstąpieniu od umowy, co rzutuje na ocenę zasadności roszczeń nie tylko wykonawcy, ale także roszczenia zamawiającego o zapłatę kary umownej. Dodatkowo wskazać należy, że Sąd pierwszej instancji całkowicie pominął - w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku - dokonania ustaleń faktycznych i oceny prawnej odnośnie zgłoszonych przez powoda (pożwanego wzajemnego) w pozwie roszczeń o zapłatę kwot: 26.462 zł - tytułem zwrotu wpłaconego pozwanemu zabezpieczenia należytego wykonania robót, 40.174,60 zł - tytułem straty poniesionej na skutek zniszczenia materiałów budowlanych w związku z przerwaniem robót, 3.755,86 zł - tytułem straty poniesionej na skutek utraty wartości materiałów budowlanych zakupionych w Polsce.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że rażąca wadliwość uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji nie pozwala na kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia, co skutkuje przyjęciem, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Zgodnie z treścią art. 386 § 4 k.p.c., uzasadnia to potrzebę uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy powinien przede wszystkim ocenić zgromadzony materiał dowodowy (dowody z dokumentów i świadków) celem ustalenia stanu faktycznego w zakresie jakości i terminowości robót wykonanych przez K. M., co pozwoli na dokonanie oceny, czy pozwany (powód wzajemny) mógł skutecznie odstąpić od umowy. Ocena ta wymaga wiadomości specjalnych, a więc powinna zostać poparta dowodem z opinii biegłego sądowego na powyższe okoliczności, przy czym przeprowadzonym w warunkach gwarantujących równość pozycji stron procesu.

Dokonując oceny skuteczności złożenia przez zamawiającego oświadczenia o odstąpieniu od umowy, Sąd Okręgowy powinien rozważyć także kwestię reprezentacji, albowiem oświadczenie to zostało podpisane jednoosobowo przez Dyrektora Urzędu Marszałkowskiego. Analizując tę kwestię należy odnieść się również do znaczenia podjętej - z mocą wsteczną - uchwały nr (...) Zarządu Województwa (...) z dnia 12 grudnia 2007 r., w której wyrażono zgodę na odstąpienie od umowy i potwierdzono czynności Dyrektora Urzędu Marszałkowskiego (k. 1211 akt).

Sąd Okręgowy odniesie się tym razem do wszystkich roszczeń powoda (pozwanego wzajemnego), który w pozwie domagał się zasądzenia na jego rzecz następujących kwot: 122.844 zł - tytułem wynagrodzenia za roboty wykonane w budynku, 105.966,47 zł - tytułem wynagrodzenia za roboty wykonane na dziedzińcu, 26.462 zł - tytułem zwrotu wpłaconego pozwanemu zabezpieczenia należytego wykonania robót, 40.174,60 zł - tytułem straty poniesionej na skutek zniszczenia materiałów budowlanych w związku z przerwaniem robót, 3.755,86 zł - tytułem straty poniesionej na skutek utraty wartości materiałów budowlanych zakupionych w Polsce (k. 20 akt). W tym celu najpierw dokona niezbędnych ustaleń faktycznych, oceniając, czy wymagają one wiadomości specjalnych. Oceni również zasadność powództwa wzajemnego.

Podstawą orzeczenia Sądu Apelacyjnego był art. 386 § 4 k.p.c. O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.